Nesnesitelná lehkost pohodlí:

kde je odpovědnost uživatele?

Východiska pro taxonomii pohodlí

„… co když je chyba už na začátku?“

Člověk býval první linií obrany a technologie stály za ním.

Dnes se stává poslední linií obrany. Technologie stojí před ním.

Jeho odolnost má proto jinou podstatu a jiný význam.

PaedDr. Mgr. MARTIN UHER, MBA, col (ret.)

Informace, inteligence, čas rozhodnutí · CEVRO Univerzita, Praha · 19. listopadu 2026

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí mít pravdu

Klíčové teze

1. **Když se vysvětlení vydává za důkaz**
2. Když se odkaz vydává za ověření
3. Pohodlí mít pravdu
4. Kolik nejistoty jsme ochotni snést?

„Vypadá to dobře“, „dává mi to smysl“ a „je to správně“ jsou tři různé věci. Podrobné a přesvědčivé vysvětlení nám může nahradit ověřování. Jeho přesvědčivost pak zaměníme za správnost.

Brain plugin: Doložit tvrzení jinak než jeho vysvětlením (všichni uživatelé).

OPORY / ZDROJE

Vysvětlení v testu zvýšila přijímání i chybných doporučení.
Bansal a kol., CHI 2021 [14]

Modely v testech nepřiznávaly některé vlivy na odpověď.
Chen a kol., 2025 [09]

„… Chybu udělám i bez AI. Ale takhle hezky bych si ji nezdůvodnil. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí mít pravdu

Klíčové teze

1. Když se vysvětlení vydává za důkaz
2. **Když se odkaz vydává za ověření**
3. Pohodlí mít pravdu
4. Kolik nejistoty jsme ochotni snést?

Zeptám se AI, co říká výzkum o vlivu AI na myšlení. Dostanu jasný souhrn i odkazy na studie. Odkazy vypadají jako ověření, takže je neotevřu. Že „důkaz“ je dotazník mezi 85 studenty, se nedozvím. Odkaz může být skutečný, a přesto tvrzení nedokládá.

Brain plugin: Otevřít zdroj a zjistit, co studie skutečně měřila (všichni, kdo citují).

OPORY / ZDROJE

85 studentů popsalo zkušenosti s AI. Dotazník neměřil změnu schopností.
Vieriu a Petrea, 2025 [05]

Citace v experimentu zvýšily deklarovanou důvěru v odpovědi.
Ding a kol., AAAI 2025 [34]

„... Studii jsem nečetl. Ale závěr má správný. ...“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767 Praha, listopad 2026

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí mít pravdu

Klíčové teze

1. Když se vysvětlení vydává za důkaz
2. Když se odkaz vydává za ověření
3. **Pohodlí mít pravdu**
4. Kolik nejistoty jsme ochotni snést?

Hledáme odpověď, nebo někoho, kdo nám dá za pravdu? Souhlas si můžeme objednat už zadáním. Věcnou námitku pak nepřijmeme. Raději upravujeme zadání tak dlouho, až AI přitaká.

Brain plugin: Připustit věcný nesouhlas a změnit vlastní názor (všichni uživatelé).

OPORY / ZDROJE

Přitakávající AI v experimentech posílila přesvědčení účastníků, že mají pravdu, a snížila uváděnou ochotu napravit mezilidský konflikt.
Cheng a kol., Science 2026 [12]

„… Od AI čekám objektivitu. Tedy že po důkladné analýze uzná, že jsem měl pravdu. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767 Praha, listopad 2026

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí mít pravdu

Klíčové teze

1. Když se vysvětlení vydává za důkaz
2. Když se odkaz vydává za ověření
3. Pohodlí mít pravdu
4. **Kolik nejistoty jsme ochotni snést?**

Chci takovou odpověď, abych měl konečně jasno. Podklady ale připouštějí několik možností, nebo žádnou spolehlivou. V zadání přesto nenechám místo pro „nevím“, interval ani potřebu dalšího ověření.

Brain plugin: Poznat, kdy jistota přesahuje podklady (všichni, kdo rozhodují).

OPORY / ZDROJE

- Hodnocení modelu může zvýhodňovat hádání před přiznáním „nevím“.
  Kalai a kol., Nature 2026 [07]
- Dlouhodobé dopady na lidskou autonomii zůstávají nejisté.
  International AI Safety Report 2026 [11]

„… Nejistotu jsme odstranili. Z textu. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí hotové práce

Klíčové teze

5 **Co si vlastně chceme ulehčit?**

6 A co když AI splní přesně to, co jsme chtěli?

7 Co když je nepohodlí podmínkou myšlení?

8 Pohodlí dnes, závislost zítra?

AI nám ušetří hledání, psaní nebo první návrh. Výsledek ale ještě musíme ověřit, doplnit souvislosti a rozhodnout, co použijeme. Část práce se tím přesunula. Předáním úkolu AI vlastní přemýšlení nekončí.

Brain plugin: Počítat s prací, která zbývá po odpovědi AI (zadavatelé).

OPORY / ZDROJE

319 pracovníků popisuje přesun námahy k ověřování, začlenění výsledku a řízení práce.
Lee a kol., CHI 2025, dotazník [04]

Zavádění AI má vycházet z vhodnosti agendy, kompetencí a podmínek použití.
Národní strategie AI 2030, MPO 2024 [38]

„… Lenost je matkou pokroku. …“ — neznámý optimista
„… Lenost je matkou průseru. …“ — neznámý pesimista

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí hotové práce

Klíčové teze

5 Co si vlastně chceme ulehčit?

6 **A co když AI splní přesně to, co jsme chtěli?**

7 Co když je nepohodlí podmínkou myšlení?

8 Pohodlí dnes, závislost zítra?

AI splnila zadání rychle a přesně. Jenže chtěli jsme správnou věc? Správné provedení nás snadno odvede od otázky, proč úkol děláme. Nesprávný cíl jsme mohli zvolit ještě před prvním zadáním. Kdo posoudí i to, co se povedlo?

Brain plugin: Obhájit účel zadání a jeho následky (zadavatelé a vedení).

OPORY / ZDROJE

Posouzení zahrnuje účel, předpoklady a kontext použití. Dobrovolný rámec.
NIST AI RMF, 2023, MAP 1 [23]

Vhodnost agendy, přínosy, rizika a kompetence gestora patří k zavádění AI.
Národní strategie AI 2030, MPO 2024 [38]

„... AI udělala přesně to, co jsme chtěli. Bohužel jsme chtěli blbost. ...“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí hotové práce

Klíčové teze

5 Co si vlastně chceme ulehčit?

6 A co když AI splní přesně to, co jsme chtěli?

7 **Co když je nepohodlí podmínkou myšlení?**

8 Pohodlí dnes, závislost zítra?

Co když si s AI ulehčíme právě tu námahu, při které se učíme myslet a tvořit? Hotový text máme rychle, ale vlastní cestu k němu jsme vynechali. Převzetím řešení nezískáme zkušenost s jeho hledáním.

Brain plugin: Projít vlastní úvahou a vysvětlit své volby (**junioři**, autoři, učitelé a žáci).

OPORY / ZDROJE

Vzdáváme se svobody výměnou za pohodlí? Podnět z rozhovoru s AI, nikoli výzkumný závěr.
Hausbot, Alice, 30:11–30:31 [39]

Po odebrání běžného asistenta byl výkon horší než bez AI. Tutor s nápovědami rozdíl omezil.
Bastani a kol., PNAS 2025, matematika [33]

„… Dřív jsem nad tím musel přemýšlet. Teď už stačí počkat. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí hotové práce

Klíčové teze

5 Co si vlastně chceme ulehčit?

6 A co když AI splní přesně to, co jsme chtěli?

7 Co když je nepohodlí podmínkou myšlení?

8 **Pohodlí dnes, závislost zítra?**

Dnes práci přenechám AI a ušetřím si námahu. Co zvládnu zítra bez ní? Už při předání práce musím počítat i s vlastní praxí. Potřebuji poznat chybu, převzít práci a dokončit ji samostatně. Spoléhat na to, že nástroj vždy poběží, nestačí.

Brain plugin: Zvládnout důležitý úkol také bez AI, mít analogovou variantu (odborníci, učitelé a žáci).

OPORY / ZDROJE

Po odebrání AI byl výkon horší než u skupiny bez AI. Trvalost neprokázána.
Liu a kol., 2026 [13]

52 vývojářů: skupina s AI hůře zvládla následný samostatný test. Krátkodobý experiment.
Shen a Tamkin, 2026, preprint [32]

„... Bez AI to zvládnu taky. Jen se jí nejdřív zeptám, jak na to. ...“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767 Praha, listopad 2026

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí nechat to na druhých

Klíčové teze

9 **Pohodlí obejít se bez expertů**

10 Čí pravidla rozhodují o našem rozhodnutí?

11 Kdy se z odpovědi AI stává moje rozhodnutí?

12 Čí pohodlí, čí následky?

AI mi rychle a levně dodá vstupy i z oborů, kterým nerozumím. Ušetřím si shánění odborníků, konzultace i nesouhlas. Jenže kdo pozná, že „virtuální kolega“ radí špatně? O tom, že skutečného odborníka nepřizvu, jsem rozhodl já.

Brain plugin: Poznat, kdy potřebujeme skutečného odborníka (autoři a projektové týmy).

OPORY / ZDROJE

Účastníci popisují nedostatek oborových znalostí jako překážku ověřování, i když ověřovat chtějí.
Lee a kol., CHI 2025, dotazníková studie [04]

„… Máme stanovisko právníka, ekonoma i bezpečnostního experta. Stálo nás to jedno předplatné. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí nechat to na druhých

Klíčové teze

9 Pohodlí obejít se bez expertů

10 Čí pravidla rozhodují o našem rozhodnutí?

11 Kdy se z odpovědi AI stává moje rozhodnutí?

12 Čí pohodlí, čí následky?

Je pohodlné nechat všechno na dodavateli. Ten přece ví a všechno vyřeší. Pravidla asistenta ale určuje i naše organizace a další články řetězce, které nemusíme znát. Jejich instrukce a nastavení ovlivňují naše rozhodování už před prvním zadáním.

Brain plugin: Prověřit původ pravidel a závislosti (nákup, správci a vlastníci procesů).

OPORY / ZDROJE

Řízení rizik zahrnuje i cizí software, data a dodavatelské komponenty.
NIST AI RMF, 2023 [23]

Vlastní odborné kapacity mají omezovat závislost na externích subjektech.
Národní strategie AI 2030, MPO 2024 [38]

„... Na dodavateli jsme nechali i posouzení, jestli můžeme všechno nechat na dodavateli. Doporučil nám to. ...“

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí nechat to na druhých

Klíčové teze

9 Pohodlí obejít se bez expertů

10 Čí pravidla rozhodují o našem rozhodnutí?

11 Kdy se z odpovědi AI stává moje rozhodnutí?

12 Čí pohodlí, čí následky?

AI doporučí a já potvrdím hotový závěr bez ověření podkladů. Proces s mým souhlasem počítá. Mám ale znalosti, čas a pravomoc výsledek odmítnout? Tyto podmínky musíme zajistit už při přípravě procesu.

Brain plugin: Umět výsledek posoudit, přijmout i odmítnout (uživatelé a schvalující osoby).

OPORY / ZDROJE

Dohled: porozumět, odmítnout a zasáhnout. Vymezené vysoce rizikové systémy.
AI Act, čl. 14 a 26 [37]

Odborný přezkum odhalil 31 významných nálezů přehlédnutých AI. Málo, ale přece…
Storey a kol., 2026 [29]

„… Lidský dohled jsme vyřešili. Je tam tlačítko ‚Schválit‘. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí nechat to na druhých

Klíčové teze

9 Pohodlí obejít se bez expertů

10 Čí pravidla rozhodují o našem rozhodnutí?

11 Kdy se z odpovědi AI stává moje rozhodnutí?

12 **Čí pohodlí, čí následky?**

Já ušetřím čas. Následky chybného rozhodnutí ponese někdo jiný. Pohodlí používání AI a jeho následky se mohou týkat různých lidí. Při počítání přínosů nesmíme vynechat pacienta, zaměstnance ani občana. Kdo se jich ptal?

Brain plugin: Zahrnout lidi, kteří ponesou následky (vedení a zadavatelé).

OPORY / ZDROJE

Pohodlí delegování může oslabit kontrolu nad rozhodnutím. Otázka, kdo získá a kdo ponese následky, je naše interpretace.
International AI Safety Report 2026 [11]

„… Vám to komplikuje život, ale nám to šetří čas. V průměru nedošlo ke zhoršení. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí dobrých čísel

Klíčové teze

13 **Chyba je v tom, co odměňujeme**

14 Kdo má čas nést odpovědnost?

15 Kdy se z pravidla 80/20 stává výmluva?

16 Pohodlí nepředstavovat si nepředstavitelné

Odměňujeme rychlost, objem a spokojenost zadavatele. Odměňujeme také ověřování? Podle nastavených měřítek může být výhodnější odevzdat než přiznat nejistotu. Dostane pochvalu také člověk, který odmítne předložit neověřený výsledek?

Brain plugin: Odměňovat i ověřování a přiznanou nejistotu (vedení a HR).

OPORY / ZDROJE

Pokud chyba dopadne stejně jako „nevím“, hodnocení modelu zvýhodňuje hádání. Přenos na firemní ukazatele výkonu je naše analogie.

Kalai a kol., Nature 2026 [07]

„… Za rychlost dostanu prémii. Za kontrolu otázku, proč to trvalo tak dlouho. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767 Praha, listopad 2026

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí dobrých čísel

Klíčové teze

13 Chyba je v tom, co odměňujeme

14 **Kdo má čas nést odpovědnost?**

15 Kdy se z pravidla 80/20 stává výmluva?

16 Pohodlí nepředstavovat si nepředstavitelné

AI nám ušetřila hodinu. Přidali jsme další práci, ale na kontrolu původního výstupu už čas nezbyl. Rychlejší tvorba podkladů neznamená, že je rychleji ověříme. Na kontrolu potřebujeme čas, informace a dostupné odborníky.

Brain plugin: Vyhradit kontrolám skutečný čas a kapacity (vedení a projektové týmy).

OPORY / ZDROJE

Časový tlak a chybějící znalosti účastníci uváděli jako překážky kontroly výstupů AI.
Lee a kol., CHI 2025, dotazník [04]

Dohled vyžaduje odbornou přípravu, pravomoc a podporu. Rámec pro vymezené vysoce rizikové systémy.
AI Act, čl. 26 odst. 2 [37]

„... AI nám ušetřila hodinu. Tak jsme přidali další práci. Kontrola se jistě nějak vejde do té hodiny, kterou už nemáme. ...“

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí dobrých čísel

Klíčové teze

13 Chyba je v tom, co odměňujeme

14 Kdo má čas nést odpovědnost?

15 **Kdy se z pravidla 80/20 stává výmluva?**

16 Pohodlí nepředstavovat si nepředstavitelné

„Znáš přece pravidlo 80/20.“ Tou větou si můžeme omluvit nedotaženou práci. Z volby priorit jsme udělali slevu z kvality. Co když jsme odložili právě ověření správnosti a bezpečnosti? Požadavky na použitelný výsledek musíme znát předem.

Brain plugin: Určit, ze kterých požadavků nesmíme slevit (zadavatelé a autoři).

OPORY / ZDROJE

Paretova analýza vybírá rozhodující příčiny problémů s kvalitou podle dat. Neurčuje přijatelnou chybovost.
Goldman, Juran Institute, 2019 [15]

„… Hotovo na osmdesát procent. Zbývá jen doufat, že v těch dvaceti není problém, který rozbije těch osmdesát. …“

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí dobrých čísel

Klíčové teze

13 Chyba je v tom, co odměňujeme

14 Kdo má čas nést odpovědnost?

15 Kdy se z pravidla 80/20 stává výmluva?

16 **Pohodlí nepředstavovat si nepředstavitelné**

„To se přece nemůže stát.“ Posoudit takový scénář by znamenalo změnit plány a utratit peníze. Raději hodnotíme výkon, efektivitu a následky, které si snadno představíme. Co jsme odmítli jen proto, že se nám to nehodilo?

Brain plugin: Prověřit i scénář, který narušuje naše plány (vedení a bezpečnostní týmy).

OPORY / ZDROJE

Yarnellův útok na Pearl Harbor, 1932: zpochybňované výsledky a nedělní termín.
Reimers, 2018 [17]

Agenti při testech překonali omezení a zasáhli cizí systémy. Omezené vyšetření.
METR, 2026 [18]

„... S tímhle scénářem nepočítáme. Nevejde se nám do rozpočtu. ...“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767 Praha, listopad 2026

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí mít odškrtnuto

Klíčové teze

17 **Každý si ulehčil svou část**

18 Jednou povolit, dál se neptat?

19 Pohodlí mít proškoleno

Vedení zvolilo systém, odborník převzal podklady, zaměstnanec použil výsledek. Kdo rozhodne, že za to může uživatel? Už při rozdělení práce musíme určit, kdo posoudí celek. Jinak si každý ulehčí svou část a společný výsledek nezkontroluje nikdo.

Brain plugin: Znát vlastní odpovědnost i toho, kdo posoudí celek (všechny zapojené role).

OPORY / ZDROJE

Účastníci nemusejí vidět ani ovládat ostatní části procesu. Rámec vymezuje role a odpovědnost vedení.
NIST AI RMF, 2023 [23]

Role poskytovatele a zavádějícího subjektu. Odpovědnost závisí na okolnostech.
AI Act, referenční rámec [37]

„... Každý udělal svou práci. Jen ten výsledek neměl nikdo na starosti. ...“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí mít odškrtnuto

Klíčové teze

17 Každý si ulehčil svou část

18 **Jednou povolit, dál se neptat?**

19 Pohodlí mít proškoleno

Jednou povolíme přístup a máme od dotazů pokoj. Jenže mezitím se může změnit samotná AI, připojené nástroje, úkol i data. Musíme se vracet k rozsahu oprávnění, změnám systému i skutečným výsledkům práce. Předem určíme, kdy je znovu prověříme.

Brain plugin: Vracet se k oprávněním i průběžným výsledkům (správci a provoz).

OPORY / ZDROJE

Nástroj připojený k AI se může po schválení změnit. Analýza hrozeb a izolované demonstrace.
Hou a kol., 2026 [06]

Dlouhodobí agenti předčasně končili a příliš příznivě hodnotili vlastní práci. Zkušenost dodavatele.
Anthropic, 2026 [35]

„… Přístup byl na zkoušku. Zkouška skončila, přístup zůstal. …“

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí mít odškrtnuto

Klíčové teze

17 Každý si ulehčil svou část

18 Jednou povolit, dál se neptat?

19 **Pohodlí mít proškoleno**

Absolvované školení ještě neříká, co člověk zvládne. Potřebujeme vidět, jak rozpozná chybu a co udělá dál. Už při přípravě školení a zkoušky proto musíme určit, které situace má zvládnout a jak to předvede.

Brain plugin: Ověřit schopnosti na konkrétním chybném zadání (vedení a lektoři).

OPORY / ZDROJE

Vzdělávání má odpovídat rolím, odpovědnostem a rizikům.
NIST AI RMF, 2023 [23]

Studie se 44 lékaři po školení: chybné rady zhoršily skóre. Účinnost školení se netestovala.
Qazi a kol., 2026 [31]

„… Máme proškoleno. Audit může přijít. Útok ať ještě počká. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí mít zavedeno

Klíčové teze

20 **Pohodlí změnu jen oznámit**

21 Pohodlí nechat vzdělávání na lidech

22 Automatizace místo digitální transformace

Od příštího měsíce budete používat AI. Dosavadní práce zůstává, čas na přípravu nepřibyl. Zaměstnanci se mají přizpůsobit. Třeba po večerech.

Brain plugin: Připravit lidi i podmínky práce před zavedením AI (vedení a HR).

OPORY / ZDROJE

Někteří pracovníci popisovali tlak učit se AI ve volném čase. 15 rozhovorů.
Högemann a kol., 2025 [40]

Úzkost z AI souvisela s nižší ochotou AI přijmout. Dotazníky, 301 zaměstnanců.
Chang a kol., 2024 [41]

„… Zavedení AI jsme zvládli za jedno dopoledne. Zaměstnancům jsme poslali e-mail. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí mít zavedeno

Klíčové teze

20 Pohodlí změnu jen oznámit

21 Pohodlí nechat vzdělávání na lidech

22 Automatizace místo digitální transformace

Nástroj jsme pořídili, je to pro dobro zaměstnanců, je to jednoduché, každý se to naučí sám. A své práci snad každý rozumí.

Brain plugin: Připravit lidi na konkrétní práci s AI (vedení a lektoři).

OPORY / ZDROJE

Školení a zapojení zaměstnanců souvisely s příznivějšími výsledky. Šetření v sedmi zemích.
OECD, 2023 [42]

Příprava lidí podle jejich úkolů a odpovědností při řízení rizik AI. Dobrovolný rámec.
NIST AI RMF, 2023 [23]

„… Školení nepotřebujeme. Nástroj je intuitivní a zaměstnanci své práci snad rozumějí. …“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Pohodlí mít zavedeno

Klíčové teze

20 Pohodlí změnu jen oznámit

21 Pohodlí nechat vzdělávání na lidech

22 **Automatizace místo digitální transformace**

Stávající proces svěříme AI. Jeho smysl a účel nezkoumáme. Rychlejší provedení pak vydáváme za lepší fungování organizace. Digitální transformace může agendy změnit, spojit, rozdělit nebo zrušit.

Brain plugin: Navrhnout uspořádání práce podle jejího účelu (vedení a projektové týmy).

OPORY / ZDROJE

Digitální transformace přesahuje převod stávajících procesů do digitální podoby.
OECD, 2019 [43]

Účel, cíle a kontext před rozhodnutím o nasazení AI. Dobrovolný rámec.
NIST AI RMF, 2023 [23]

„... Děláme to tak už dvacet let. Teď to konečně bude dělat AI. ...“

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Takže náznak taxonomie?

Šest podob pohodlí při plánování, pořizování a používání AI

- **Pohodlí mít pravdu (Přesvědčivost, souhlas a jistota místo důkazů a ověřování.)**
- **Pohodlí hotové práce (Hotový výstup místo promyšleného cíle, vlastní práce a potřebné kontroly.)**
- **Pohodlí nechat to na druhých (Rady AI, pravidla dodavatele a formální schválení místo vlastního odborného posouzení.)**
- **Pohodlí dobrých čísel (Rychlost, výkon a příznivé ukazatele místo kvality, kontroly a nepohodlných rizik.)**
- **Pohodlí mít odškrtnuto (Rozdělené úkoly, udělená oprávnění a absolvovaná školení místo skutečné kontroly a schopností.)**
- **Pohodlí mít zavedeno (Oznámená změna, pořízený nástroj a automatizovaný proces místo přípravy lidí a zkoumání smyslu práce.)**

Poslední linie obrany?

Uživatel zpravidla odpovídá za
- konečnou formulaci zadání a
- převzetí výstupu,
- moderované nebo ovlivnitelné činnosti předcházející jeho tvorbě,
- kontrolu použitých metod, zdrojů a metrik.

Organizace odpovídá za
- kvalitu nástroje,
- prostředí,
- zdroje (včetně času),
- pravidla,
- podmínky, za kterých výstup přebírá.

Uživatel stojí mezi modelem a organizací. Je tím posledním, kdo zabrání AI kontaminovat procesy a výstupy jedem nebo nákazou chybných výstupů.

Every day is Zero day – má ho i uživatel?

Co potřebuje uživatel umět? Kde jsou hranice jeho odpovědnosti?

Plánování, pořizování a používání AI

Odbornost

Znalost agendy. Hranice vlastní kvalifikace.

Logika, poznání, pravda

Předpoklady, tvrzení, důkazy a závěry. Rozpory a chyby úsudku.

Analýza, informace, data

Rozklad úkolu, souvislosti a závislosti. Úplnost podkladů i výsledku.

Strategie a plánování

Účel použití AI, rozsah delegování, kritéria výsledku. Čas a kapacity.

Řízení rizik

Hrozby, zranitelnosti, pravděpodobnost, dopady. Opatření, účinnost, přijatelnost zbytkového rizika.

Ověřování výsledků

Testovací úlohy, očekávané výsledky, výjimky. Mezní situace, úplnost, dodržení postupů.

Odpovědnost

Zadání, kontrola, rozhodnutí. Odmítnutí úkolu, přerušení nebo zastavení práce.

Komunikace a spolupráce

Požadavky, omezení, nevyřešené otázky. Rozpory mezi profesemi.

Právníci

Rozdělení odpovědnosti uvnitř i vně organizace. Povinnosti, pravomoci, delegování a omezení odpovědnosti. Změny práva, nástroje a účelu v interních pravidlech a smlouvách.

Nákup

Zadávací podmínky a převzetí řešení AI. Povolené úkony, data, nepřijatelné chyby. Model versus služba. Ověření na vlastní agendě, náklady kontroly a oprav, změna dodavatele.

Audit

Skutečné použití a oprávnění AI, dodržení postupů. Účinnost a nezávislost kontroly, zásah člověka. Závěr auditu pro konkrétní model a nastavení. Nové ověření po změnách.

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Situace pro vzdělávání a výcvik, odvozené od odpovědností

Zadání, výstupy a ověřování

01 Chybné, chybějící nebo neúplné zadání
02 Nesprávné, neúplné nebo zastaralé podklady
03 Chybný výstup: tvrzení, citace, výpočty
04 Neúplný výstup: skutečnosti, podmínky, výjimky
05 Zdánlivě správný výstup, chybný závěr
06 Nedodržený postup, omezení nebo zákaz
07 Kriticky významný výstup nad běžné možnosti kontroly
08 Chybějící odbornost pro zadání nebo kontrolu
09 Chybějící kritéria správnosti, úplnosti a přijatelnosti
10 Chybějící či nevhodné testovací úlohy a postupy
11 Nepodložené „ověřeno“ a „hotovo“

Podmínky, změny a dodavatelé

12 Objem výstupů nad kapacitu odborné kontroly
13 Neověřené změny AI, instrukcí, dat, nástrojů a oprávnění
14 Práce podle již neplatného zadání
15 Nátlak dodavatele na převzetí před ověřením
16 Nedoložené standardy dodavatele: vývoj, testy, změny
17 Změna právních povinností po uzavření smlouvy
18 Nové hrozby konkrétního nástroje AI nebo dodavatele
19 Změna významu agendy či dopadů bez revize rizik
20 Nedoložená tvrzení o bezpečnosti či přesnosti AI
21 Vysvětlení místo důkazů
22 Falešná dilemata, opomenuté možnosti

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: kde je odpovědnost uživatele?

Diskuse u kávy

Zajímá vás lidský faktor bezpečnosti?

Do přestávky není daleko.

Rád si s vámi popovídám u kávy.

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Praha, listopad 2026

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Přehled zdrojů

Studie, zprávy a podklady

Zdroje 01–06

01. Gerlich, 2025
AI Tools in Society: Impacts on Cognitive Offloading and the Future of Critical Thinking.
DOI 10.3390/soc15010006 · oprava 2025

02. OpenAI, 2025 / aktualizace 2026
GPT-5 System Card.
arXiv 2601.03267

03. Kosmyna a kol., 2025
Your Brain on ChatGPT.
arXiv 2506.08872 · verze 2

04. Lee a kol., CHI 2025
The Impact of Generative AI on Critical Thinking.
DOI 10.1145/3706598.3713778

05. Vieriu a Petrea, 2025
The Impact of Artificial Intelligence (AI) on Students' Academic Development.
DOI 10.3390/educsci15030343

06. Hou a kol., 2025 / 2026
Model Context Protocol (MCP): Landscape, Security Threats, and Future Research Directions.
DOI 10.1145/3796519

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Přehled zdrojů

Studie, zprávy a podklady

Zdroje 07–12

07. Kalai a kol., Nature 2026
Evaluating large language models for accuracy incentivizes hallucinations.
DOI 10.1038/s41586-026-10549-w

08. Bittle a El-Gayar, 2025
Generative AI and Academic Integrity in Higher Education: A Systematic Review and Research Agenda.
DOI 10.3390/info16040296

09. Chen a kol., 2025
Reasoning Models Don’t Always Say What They Think.
arXiv 2505.05410

10. Garzón, Patiño a Marulanda, 2025
Systematic Review of Artificial Intelligence in Education: Trends, Benefits, and Challenges.
DOI 10.3390/mti9080084

11. International AI Safety Report, 2026
International AI Safety Report 2026.
Část 2.3.2 · lidská autonomie

12. Cheng a kol., Science 2026
Sycophantic AI decreases prosocial intentions and promotes dependence.
DOI 10.1126/science.aec8352

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Přehled zdrojů

Studie, zprávy a podklady

Zdroje 13–18

13. Liu a kol., COLM 2026
AI Assistance Reduces Persistence and Hurts Independent Performance.
arXiv 2604.04721 · verze 6

14. Bansal a kol., CHI 2021
Does the Whole Exceed its Parts? The Effect of AI Explanations on Complementary Team Performance.
DOI 10.1145/3411764.3445717

15. Goldman, Juran Institute, 2019
Pareto Principle (80/20 Rule) & Pareto Analysis Guide.
Metodický text · 12. března 2019

16. Luňák (ed.), Dokořán, 2019
Plánování nemyslitelného: Československé válečné plány 1950–1990.
3. vydání · ISBN 978-80-7363-959-4

17. Reimers, 2018
Blueprints for Destruction.
Ročník 32, číslo 4 · U.S. Naval Institute

18. Greenblatt, Cotra a Wijk, METR, 2026
Brief independent investigation of agents' behavior, reasoning and collaboration in the OpenAI / Hugging Face hacking incident.
26. srpna 2026

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767 Praha, listopad 2026

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Přehled zdrojů

Studie, zprávy a podklady

Zdroje 19–24

19. OpenAI, 2026
The Hugging Face incident and the road ahead.
26. srpna 2026

20. U.S. Environmental Protection Agency
DDT – A Brief History and Status.
Čteno 16. listopadu 2026

21. U.S. Environmental Protection Agency
Learn about Polychlorinated Biphenyls.
Čteno 16. listopadu 2026

22. UNEP, Ozone Secretariat
20 Questions and Answers.
Použití CFC a poškozování ozonové vrstvy

23. NIST, 2023
Artificial Intelligence Risk Management Framework (AI RMF 1.0).
NIST AI 100-1 · DOI 10.6028/NIST.AI.100-1

24. Miao a Cukurova, UNESCO, 2024
AI competency framework for teachers.
Oficiální shrnutí publikace

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Přehled zdrojů

Studie, zprávy a podklady

Zdroje 25–30

25. Miao, Shiohira a Lao, UNESCO, 2024
AI competency framework for students.
Oficiální shrnutí publikace

26. Evropská komise, 2026
AI Literacy – Questions & Answers.
Část Compliance with article 4

27. IAPP, 2026
AIGP: Artificial Intelligence Governance Professional.
Profesní certifikace · čteno 17. listopadu 2026

28. Národní soustava kvalifikací, 2022
Strážný/strážná – hodnoticí standard.
68-008-E · platný od 21. října 2022

29. Storey a kol., 2026
AI Triage of Normal Chest Radiographs: A Silent Trial and Failure Analysis.
DOI 10.1148/ryai.250964

30. Asgari a kol., npj Digital Medicine, 2025
A framework to assess clinical safety and hallucination rates of LLMs for medical text summarisation.
DOI 10.1038/s41746-025-01670-7

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Přehled zdrojů

Studie, zprávy a podklady

Zdroje 31–36

31. Qazi a kol., NEJM AI, 2026
Automation Bias in Large Language Model-Assisted Diagnostic Reasoning among Physicians Trained in AI Literacy – A Randomized Clinical Trial.
DOI 10.1056/AIoa2501001

32. Shen a Tamkin, 2026
How AI Impacts Skill Formation.
arXiv 2601.20245 · verze 2 · preprint

33. Bastani a kol., PNAS, 2025
Generative AI without guardrails can harm learning: Evidence from high school mathematics.
DOI 10.1073/pnas.2422633122

34. Ding a kol., AAAI 2025
Citations and Trust in LLM Generated Responses.
DOI 10.1609/aaai.v39i22.34550

35. Rajasekaran, Anthropic, 2026
Harness design for long-running application development.
Technický článek · 24. března 2026

36. Becker a kol., METR, 2026
We are Changing our Developer Productivity Experiment Design.
Metodická aktualizace · 24. února 2026

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Nesnesitelná lehkost pohodlí: Přehled zdrojů

Studie, zprávy a podklady

Zdroje 37–43

37. Evropská unie, 2024 / konsolidace 2026
AI Act – nařízení (EU) 2024/1689 a 2026/1744.

Články 14 a 26 · působnost a termíny v podkladech

38. Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2024
Národní strategie umělé inteligence České republiky 2030.

Vzdělávání, bezpečnost a odpovědné zavádění AI

39. Hausbot Petra Horkého
AI virtuální asistentka Alice I. Pečlivá
Nebezpečná iluze, že se rozhoduješ svobodně.

40. Högemann a kol., 2025
Technostress and generative AI in the workplace: a qualitative analysis of young professionals.
DOI 10.3389/frai.2025.1728881

41. Chang a kol., 2024
Does AI-Driven Technostress Promote or Hinder Employees' Artificial Intelligence Adoption Intention?

DOI 10.2147/PRBM.S441444

42. Lane, Williams a Broecke, OECD, 2023
The impact of AI on the workplace: Main findings from the OECD AI surveys of employers and workers.

DOI 10.1787/ea0a0fe1-en

43. OECD, 2019
Health in the 21st Century: Putting Data to Work for Stronger Health Systems.

DOI 10.1787/e3b23f8e-en

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

AI ve výročních zprávách

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Praha, listopad 2026

Bezpečnostní informační služba

Výroční zprávy 2020–2025

Rok	Pasáže	Témata
2020	0	—
2021	1	Čína, získávání technologií.
2022	1	Syntetická média, deepfake, pravost záznamů.
2023	4	Kontrola AI, asistenti a data, syntetický obsah, Čína.
2024	1	AI účty, dezinformace, deepfake, detekce.
2025	1	Rozpočet, technické a odborné schopnosti BIS.

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

Vojenské zpravodajství

Výroční zprávy 2020–2025

Rok	Pasáže	Témata
2020	2	Analýza dat, automatizované zbraně, lidský úsudek.
2021	2	Autonomní zbraně, chyby rozhodování, odpovědnost.
2022	2	Moderování propagandy, priority NATO.
2023	3	Phishing, škodlivý kód, deepfake, zbraně, zpravodajství.
2024	—	Veřejná výroční zpráva nevydána.
2025	—	Veřejná výroční zpráva nevydána.

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767

NÚKIB

Zprávy o činnosti a o stavu kybernetické bezpečnosti, 2020–2025

Rok	Činnost	Stav KB	Témata
2020	0	2	Deepfake, phishing.
2021	4	1	Standardizace, kryptografie, výzkum AI.
2022	3	2	Mezinárodní spolupráce, standardy, výzkum.
2023	5	6	Phishing, klonování hlasu, LLM, škodlivý kód.
2024	5	4	E-learning, kryptografie, podvody, DeepSeek.
2025	2	7	DeepSeek, hlasové podvody, závislost na dodavatelích.

Národní centrála proti organizovanému zločinu

Výroční zprávy 2020–2025

Rok	Pasáže	Témata
2020	0	—
2021	0	—
2022	0	—
2023	0	—
2024	4	Regulace AI, technologický náskok, deepfake podvody, LLM.
2025	1	Klamání obětí, schopnosti policie.

Ministerstvo vnitra

Zprávy o vnitřní bezpečnosti a veřejném pořádku, 2020–2025

Rok	Pasáže	Témata
2020	1	Mezinárodní spolupráce v oblasti bezpečnosti.
2021	4	Regulace AI, predikce kriminality, výzkum.
2022	2	Regulace AI, příjem tísňových volání.
2023	5	Deepfake, kybernetické útoky, biometrie.
2024	11	Deepfake podvody, syntetický obsah, drony, prevence.
2025	13	AI agenti, kyberkriminalita, terorismus, regulace.

Policie ČR – SKPV

Zprávy služby kriminální policie a vyšetřování, 2020–2025

Rok	Pasáže	Témata
2020	—	První zpráva za rok 2021.
2021	1	AI mezi prioritami předsednictví ČR v Radě EU.
2022	1	Možné zneužití AI.
2023	0	—
2024	0	—
2025	—	—

Český telekomunikační úřad

Výroční zprávy 2020–2025

Rok	Pasáže	Témata
2020	0	—
2021	0	—
2022	1	BEREC, digitální agenda.
2023	1	BEREC, dopad AI na telekomunikační regulaci.
2024	1	Příprava dozoru nad AI.
2025	10	Dozor, kapacity ČTÚ, legislativa, vzdělávání.

Martin Uher martin.uher@arbatax.cz +420 736 255 767